

Na tej strani so informacije o organizaciji rednih sodišč na Irskem.

Redna sodišča

Sistem sodišč na Irskem izvira iz ustave iz leta 1922, ki je določila ustanovitev novih sodišč, s katerimi so se nadomestila tista, ki so se razvila pod britanskim upravljanjem. Nova sodišča so bila ustanovljena leta 1924 na podlagi zakona o sodiščih iz leta 1924 (*Courts of Justice Act*), ki pomeni pravno podlago sistema sodišč.

Sedanja sodišča so bila ustanovljena z zakonom o ustanovitvi in sestavi sodišč iz leta 1961 (*Courts (Establishment and Constitution) Act*), in sicer na podlagi člena 34 ustave, ki so jo Irci sprejeli leta 1937. Prizivno sodišče (*Court of Appeal*) je bilo ustanovljeno 29. oktobra 2014 na podlagi referendumu iz leta 2013. Izvajanje sodne oblasti na splošno urejajo členi 34 do 37 ustave. Člen 34(1) določa, da „sodno oblast izvajajo z zakonom ustanovljena sodišča“. Ustava določa strukturo sistema sodišč, in sicer: prizivno sodišče najvišje stopnje (*Court of Final Appeal*), vrhovno sodišče (*Supreme Court*), prizivno sodišče (*Court of Appeal*), ki je pristojno za kazenske in civilne zadeve, ter prvostopenjska sodišča, ki vključujejo višje sodišče (*High Court*) s polno pristojnostjo v vseh kazenskih in civilnih zadevah ter sodišča z omejeno krajevno pristojnostjo, tj. okrožna sodišča (*Circuit Court*) in okrajna sodišča (*District Court*).

Civilna sodišča

Vrhovno sodišče (*Supreme Court*)

Ko je 28. oktobra 2014 začel veljati 33. amandma k ustavi, s katerim je bilo ustanovljeno prizivno sodišče, so bile uvedene pomembne spremembe glede pristojnosti **vrhovnega sodišča** za obravnavo pritožb. Od dneva ustanovitve prizivnega sodišča ima vrhovno sodišče pristojnost za obravnavo pritožb v naslednjih primerih:

- (a) če gre za pritožbo zoper odločitev prizivnega sodišča in vrhovno sodišče meni, da gre pri odločitvi za vprašanje, ki je pomembno za širšo javnost, ali če je treba dopustiti pritožbo na vrhovno sodišče zaradi pravičnosti in
- (b) če gre za pritožbo zoper odločitev višjega sodišča in vrhovno sodišče meni, da je zaradi izjemnih okoliščin upravičena pritožba neposredno na vrhovno sodišče; temeljni pogoj za to je, da je izpolnjen vsaj eden od naslednjih dejavnikov (ali pa oba): gre za vprašanje, ki je pomembno za širšo javnost, ali pa je to potrebno zaradi pravičnosti.

Pritožbe zoper odločitve višjega sodišča v civilnih postopkih, ki bi jih pred sprejetjem 33. amandmaja obravnavalo vrhovno sodišče, so zdaj v pristojnosti prizivnega sodišča, razen v primerih, ko vrhovno sodišče sprejme pritožbo, ker meni, da pritožba izpolnjuje pogoje iz člena 34(5)(4)^o ustave. Poleg tega velja, da pravna vprašanja, ki bi jih lahko okrožna sodišča prej naslavljala na vrhovno sodišče (prošnja za mnenje o pravnem vprašanju), zdaj obravnava prizivno sodišče.

Vendar pa 33. amandma ne vpliva na izvirno pristojnost vrhovnega sodišča, kar pomeni opravljanje funkcije iz člena 26 ustave. Člen 26 določa, da je vrhovno sodišče na podlagi zahteve predsednika Irske pristojno za odločanje, ali je zakon (oziroma katera koli njegova določba), ki sta ga sprejela oba doma irskega parlamenta (*Oireachtas*) in ki je bil predsedniku Irske predložen v podpis, preden se razglasi, skladen z ustavo. Če se pojavi vprašanje trajne nezmožnosti predsednika za delo, o tem odloča vrhovno sodišče.

Sodišče običajno zaseda v sestavi treh ali petih sodnikov, izjemoma v sestavi sedmih sodnikov. Kadar sodišče presoja skladnost zakona, ki ga je sprejel parlament, z ustavo, mora v skladu z ustavo zasedati v senatu najmanj petih sodnikov. Ta zahteva se uporablja tudi, kadar predsednik Irske na podlagi člena 26 ustave sodišče zaprosi za mnenje glede skladnosti zakona, ki ga je sprejel parlament, z ustavo. Kadar sodišče na podlagi člena 12 ustave odloča o tem, ali je predsednik postal trajno nezmožen za delo, mora zasedati v senatu najmanj petih sodnikov. Nekaterečasne ali procesne vloge lahko obravnava predsednik vrhovnega sodišča ali drug sodnik vrhovnega sodišča sam.

Prizivno sodišče (*Court of Appeal*)

Prizivno sodišče je bilo ustanovljeno 29. oktobra 2014 na podlagi referendumu iz leta 2013. Tako kot pri ostalih sodiščih najvišjih stopenj nekaj njegovih pristojnosti izhaja iz ustave in nekaj iz zakonodaje. Gre za pritožbeno sodišče, ki je po instanci med višjim sodiščem in vrhovnim sodiščem.

To sodišče je v civilnih postopkih pristojno obravnavati pritožbe zoper odločitve višjega sodišča, ki bi jih pred sprejetjem 33. amandmaja obravnavalo vrhovno sodišče. Izjeme so zadeve, pri katerih je vrhovno sodišče sprejelo pritožbo v obravnavo, ker meni, da ta izpolnjuje pogoje iz člena 34(5)(4) ustave. Sodišče lahko obravnava pritožbe zoper zadeve, ki jih je obravnavalo višje sodišče, glede vprašanja, ali je zakon v skladu z ustavo. Ustava določa, da ni mogoče sprejeti zakona, ki bi prizivnemu sodišču omejil to pristojnost.

Prizivno sodišče sestavljajo predsednik in devet sodnikov. Predsednik vrhovnega sodišča (*Chief Justice*) in predsednik višjega sodišča sta člana prizivnega sodišča po uradni dolžnosti. Sodišče lahko zaseda v senatu treh sodnikov. Nekaterečasne in procesne vloge lahko obravnava predsednik sodišča sam, lahko pa za to pooblasti drugega sodnika.

Višje sodišče (*High Court*)

Višje sodišče ima v skladu z ustavo polno izvirno pristojnost za odločanje v vseh zadevah in o vseh vprašanjih, pravnih ali glede dejanskega stanja, v civilnih ali kazenskih zadevah. Je izključno pristojno za odločanje o zadevah v zvezi s posvojitvijo otrok in zahtevami za izročitev. Pristojno je tudi za presojo ustavnosti katerega koli zakona (razen zakonov, ki jih je predsednik Irske že predložil v presojo vrhovnemu sodišču). V večini zadev višjega sodišča zaseda sodnik posameznik, čeprav zakon določa, da nekatere zadeve obravnava tudi sodnik, ki zaseda s poroto (na primer tožbe zaradi obrekovanja, fizičnega napada ali protipravnega odvzema prostosti). V zadevah izjemnega pomena lahko presojata dva sodnika ali več, ki zasedajo kot razširjeni senat (*Divisional Court*).

Višje sodišče je pritožbeno sodišče za odločbe okrožnega sodišča v civilnih zadevah. Poleg pritožb zoper odločitve okrožnih sodišč v civilnih zadevah je višje sodišče pristojno tudi za preskus odločb vseh nižjih sodišč z izdajanjem posebnih sodnih odredb (prerogativov) „mandamus“ (odredba višjega sodišča nižjemu, da ustrezno izpolni svoje zakonske obveznosti), „prohibition“ (odredba višjega sodišča nižjemu, da preneha nezakonito ravnanje) in „certiorari“ (odredba višjega sodišča nižjemu, naj mu preda spis obravnavane zadeve v sodni nadzor). Te odločbe niso povezane z vsebino odločb nižjih sodišč, ampak z vprašanjem prekoračitve pristojnosti.

Višje sodišče lahko odloča o pravnih vprašanjih, ki jih nanj naslovi okrajno sodišče. Prav tako odloča o vlogah glede varščine, kadar je oseba obtožena umora, in v primerih, ko obtoženec zahteva spremembo določb in pogojev, ki jih je izreklo okrajno sodišče.

Višje sodišče običajno zaseda v Dublinu, kadar obravnava izvirne vloge. Prav tako zaseda v več drugih okrožjih, kadar obravnava izvire vloge glede odškodnine zaradi telesnih poškodb in smrti. Kadar zaseda v okrožjih (*High Court on Circuit*), obravnava pritožbe zoper odločitve okrajnega sodišča.

Okrožno sodišče (*Circuit Court*)

Pristojnost **okrajnega sodišča** v civilnih zadevah je omejena, razen če vse stranke v postopku soglašajo, da je njegova pristojnost neomejena. Omejitev pristojnosti sodišča se nanaša predvsem na tožbe, pri katerih vrednost spornega predmeta ne presega 75 000 EUR (oziroma 60 000 EUR v tožbah zaradi telesnih poškodb).

Okrožno sodišče je pristojno v zadevah, povezanih z dedovanjem, ter v zadevah glede lastništva ali najema nepremičnin, če obdajljiva vrednost premoženja ne presega 253,95 EUR. Okrajna sodišča so pristojna tudi za obravnavo postopkov s področja družinskega prava, vključno s prenehanjem življenjske skupnosti, razvezo zakonske zveze, razveljavitvijo zakonske zveze in pritožbami zoper odločitve okrajnega sodišča.

V civilnih zadevah pri okrajnem sodišču zaseda sodnik posameznik brez porote. V civilnih in kazenskih zadevah okrajna sodišča obravnavajo pritožbe zoper odločitve okrajnih sodišč. V okviru pritožbe se zadeva ponovno obravnava, odločitev okrajnega sodišča pa je dokončna, saj zoper njo ni več mogoča nadaljnja pritožba.

Okrožno sodišče je pristojno tudi za obravnavo vseh vlog za izdajo dovoljenj za prodajo alkoholnih pijač za uživanje v posameznem lokalu, pristojno pa je tudi za odločanje o pritožbah zoper odločbe drugih sodnih organov, kot je vodja urada za obravnavo enakopravnosti (*Director of Equality Investigations*).

Okrajno sodišče (*District Court*)

Pristojnost **okrajnih sodišč** je lokalna in omejena. V zadevah s področja družinskega prava so pristojna za sprejemanje odločb o preživljanju, prepovedih, varstvu in vzgoji otrok, stikih in sorodstvu.

Pristojna so tudi za obravnavo civilnih zadev v zvezi s pogodbami, nakupom s pridržanim lastništvom, prodajo na kredit, odškodninskimi tožbami, neplačevanjem najemnine ali nezakonitim zadržanjem blaga, če vrednost zahtevka ne presega 15 000 EUR. Prav tako so na splošno pristojna za izvrševanje sodnih odločb vseh sodišč v zvezi s plačilom dolgov, pristojna so za izdajo več različnih dovoljenj, na primer v zvezi s prodajo alkoholnih pijač, in za obravnavo odškodninskih zahtevkov zaradi namerno povzročene škode, če vrednost zahtevka ne presega 15 000 EUR.

Okrajna sodišča zasedajo v 24 okrajih, in sicer v dublinskem metropolitanskem okraju in 23 drugih okrajih. Kraj sojenja je na splošno odvisen od tega, kje je bila sklenjena pogodba, ali kje toženec biva ali opravlja svojo dejavnost, v zadevah v zvezi z dovoljenji pa od tega, kje se nahajajo prostori, za katere se izdaja dovoljenje.

Kazenska sodišča

Vrhovno sodišče (*Supreme Court*)

Vrhovno sodišče obravnava pritožbe zoper odločbe prizivnega sodišča v zadevah, pri katerih je treba obravnavati pravno vprašanje izjemnega javnega pomena.

Prizivno sodišče (*Court of Appeal*)

Prizivno sodišče je na podlagi zakona o prizivnem sodišču iz leta 2014 (*Court of Appeal Act*) pristojno za obravnavo pritožb, ki jih je prej obravnavalo kazensko prizivno sodišče.

Pritožbe oseb, ki so bile obsojene na podlagi obtožnice pred okrajnim sodiščem ali osrednjim kazenskim sodiščem in ki pridobijo potrdilo prvostopenjskega sodnika, da je v zadevi dopustna pritožba, se zdaj vložijo pri prizivnem sodišču. Če prvostopenjski sodnik zavrne izdajo takega potrdila, lahko pritožbo odobri prizivno sodišče samo, in sicer na podlagi pritožbe zoper tako zavrnitev.

Poleg tega lahko vodja državnega tožilstva na podlagi člena 2 zakona o kazenskem pravosodju iz leta 1993 (*Criminal Justice Act*) pri prizivnem sodišču vložijo pritožbo zaradi neupravičene prizanesljivosti pri izreku sankcije. V primeru domnevne sodne zmote se lahko pritožba vložijo na podlagi člena 2 zakona o kazenskem postopku iz leta 1993 (*Criminal Procedure Act*).

Prizivno sodišče je pristojno tudi za obravnavo pritožb, ki jih vložijo vodja državnega tožilstva glede pravnih vprašanj, izhajajočih iz kazenskega postopka, ki se je zaključil z oprostitvijo. Odločitev prizivnega sodišča ne vpliva na oprostilno sodbo v taki zadevi.

Pri prizivnem sodišču se vložijo tudi pritožbe vodje državnega tožilstva zoper oprostilno sodbo ali odločitev, da se ne odredi ponovno sojenje. Prizivno sodišče je na podlagi zakona o prizivnem sodišču iz leta 2014 (*Court of Appeal Act*) pristojno za obravnavo pritožb, ki jih je prej obravnavalo vojaško prizivno sodišče (*Courts-Martial Appeal Court*). To pomeni, da lahko osebe, obsojene pred vojaškim sodiščem, pritožbo vložijo pri prizivnem sodišču.

Kazensko prizivno sodišče (*Court of Criminal Appeal*)

Na podlagi zakona o prizivnem sodišču iz leta 2014 (*Court of Appeal Act*) se je pristojnost **kazenskega prizivnega sodišča** za odločanje o pravnih sredstvih prenesla na prizivno sodišče.

Specializirano kazensko sodišče (*Special Criminal Court*)

Specializirano kazensko sodišče je bilo ustanovljeno za obravnavo kaznivih dejanj, kadar redna sodišča ne morejo zagotoviti učinkovitega sojenja ter ohraniti javnega reda in miru. Sodišče zaseda v senatu treh sodnikov in brez porote.

Osrednje kazensko sodišče (*Central Criminal Court*)

Osrednje kazensko sodišče je kazenski oddelk višjega sodišča. Obravnava huda kazniva dejanja, vključno z umori, posilstvi, izdajo in piratstvom, ter vodi kazenske postopke na podlagi zakona o konkurenci iz leta 2002 (*Competition Act*). Sodišče zaseda v sestavi sodnika in porote.

Okrožno kazensko sodišče (*Circuit Criminal Court*)

Okrožno kazensko sodišče obravnava kazniva dejanja, za obravnavo katerih ni pristojno osrednje kazensko sodišče. Zaseda v sestavi sodnika in porote. Obravnava tudi pritožbe zoper sodbe okrajnega sodišča.

Okrajno sodišče (*District Court*)

Okrajno sodišče obravnava prekrške (predvsem tiste, določene v zakonu) in nekatera kazniva dejanja. Odloča sodnik posameznik.

Zadnja posodobitev: 07/12/2020

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.